

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Tractatus Secundus. De II. Præcepto Decalogi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

que completa, probabilius est restituendum esse Ecclesiæ, & non dantis, quia Ecclesia utrumque punire intendit. v. *Less Lay hic l. c. §. 9.*

TRACTATUS II.

De secundo præcepto Decalogi.

PROHIBET hoc præceptum omnem inordinatam usurpationem nominis Dei, qualis potissimum fit blasphemando, temerè jurando, vovendo & non servando: de quibus hic agendum.

CAPUT I.

Quid, & quotuplex Blasphemia?

RESP. Blasphemia directè opposita laudi Dei, est verbum maledictionis, vel convicii, seu contumeliæ in Deum, sive id fiat attribuendo falsa, sive negando vera, sive tribuendo creaturis; quæ ipsi debentur, sive etiam dicendo vera, sed quæ ad ejus dehonorationem, seu vilipensionem tendant: ut fit per modum ei indignantis, contemnentis, &c. Ita communiter Doctores. *S. Thom. 2. 2. q. 13. Bon. disp. 3. q. 8. Sanch. 2. moral. c. 32. Laym. 1. 4. r. 10. c. 6. &c.* Unde resolves.

I. Blasphemat, qui contra Deum infrendens ei, maledicit: item, qui ait se aliquid acturum eo invito: item, qui eum negat, qui seriò jurat per Deos falsos, qui eum vocat Tyrannum, injustum; nolle aut non posse nos juvare, non curare nostra, Dæmonem esse fideliozem, plus posse, non omnia

benè esse ordinata, meliùs in creatione quædam fieri potuisse, aut debuisse, &c. Quæ si quidem quis credat ita esse, & non tantum in ira aut desperatione effutiat, tunc est blasphemia hæreticalis, i. e. cum hæresi conjuncta: quod in confessione est addendum: quia specie differt ab imprecativa, *Hurt. 2. 2. d. 91. f. 21. §. 54.*

II. Revocantur etiam ad blasphemiam alia signa contra Deum, licet verba non adsint, ut spucere in cœlum, infrendere dentibus, &c. Imò etiam sola mente blasphemia interior committi potest, sicut etiam laus mentalis Dei.

III. Blasphemat item, qui in Sanctos, vel sacra, contumeliosus est, intellige, ut Sancti sunt, sive cum habitudine saltem virtuali ad Deum, ita ut moraliter hujus etiam honor censeatur tangi: quia alioqui tantum erit contra dulum, si nimirum contra illos, ut homines quidam in terris fuerunt, dicatur. Quod veniale est, si joco fiat, v. g. si Sanctos Crispinum & Crispinianum voces futores: Joannem & Paulum, eunuchos: grave verò erit, si contemptim, vel ex odio aut indignatione contra Sanctos. Licet verò blasphemix in Deum non admittant parvitatem materiæ; multi tamen admittunt in iis, quæ fiunt contra Sanctos, *Escob. tom. I. ex I.*

IV. Blasphemat item, qui iratus, etsi non contra Deum, sed contra alios aut alia, eadem tamen sermone profert, quæ ex sua significatione aut modo loquendi, ac circumstantiis, important imminutionem divini honoris, aut improprii: licet enim eam non intendat formaliter; quamvis id ex sub-

reptione sæpè fit veniale tantùm, si tantùm materialiter fiat.

V. In confessione exprimendum est, si quis (quod tamen rarò contingit) directè & formaliter Deum inhonorare intenderit, aut ei formaliter iratus fuerit. *Lay. l.c.*

VI. Blasphemat item, qui injuriosè usurpat mēbrum Christi: ut v. g. perdat te Dei sanguis, vulnera; mors Dei, caput, passio, Sacramenta, chrisma, & similia sacra: cum ea nō ad perdendū, sed ad salvandos nos data sint; & communiter in his apprehendant homines magnam Dei, earumq; rerum vilipensionem contineri. *Laym. ibid. n. 27.*

VII. Qui talium verborum consuetudinem habet, tenetur sub peccato mortali serìo conari eam tollere. Quod si facit, & tamen labitur, potest excusari aliquando; eò quòd juramenta ista impetu naturali effusa non sint voluntaria, nec in se, nec in causa, utpote retractata proposito efficaci. *Lay. l. 1. c. 3. n. 6. v. Esob. l. 1. c. 3. n. 36.* Si non conatur, idq; Confessarius nolet, neget ei cum discretionē absolutionem, *Lay. l.c.*

VIII. Interim plurimi excusantur ob inadvertentiam in subita commotione; tametsi non satis excusare videatur, quod quidam ajunt, iis verbis aliud se non intendere, quàm usurpare, tanquam interjectiones significativas iræ suæ: tum quia æquè se possunt assuefacere ad verba alia, & serix voluntatis significativa: tum, quia tametsi id non possent, nihilominus non videtur licere usurpare ea, quæ ex communi apprehensione aliorum sunt inhonorativa Dei.

IX. Quòd si verò quis in ira contra hominem, non indignando Deo, sed homini tantum, nude nominet mortem Dei, septem Sacramenta, v. gr. ò Dei mors, vulnera, &c. sine scandalo, & sine iis circumstantiis, quibus vilipensio importatur, non sunt blasphemix, sed vana usurpatio nominis divini, hoc præcepto prohibita, & peccatum inter venialia grave, ut *Cajet. & Armilla. Blasphemia, & Sanch. supra.* Quanquam propter periculum incidendi in blasphemias, & quia rarò abest scandalum, ac nihilominus apud audientes Deus ejusque sacra censentur inhonorari, rarò excusantur, & meritò absterrentur homines à similibus dictis, ut notat *Lay l.c.*

X. In ira imprecari aliis Dæmonem, grandinem, fulgur, &c. etsi multi confundant cum blasphemias, non tamen est blasphemia, sed dira imprecatio: quæ plerumque, (saltem quando dicitur in illos, qui amantur ab irato) ob subitam commotionem & inadvertentiam, ac defectum seriæ voluntatis, non est nisi venialis: quia cum se homines reflectunt, ajunt longè aliter se sentire, ac sensisse, ita ut videantur interjectiones tantum quædam esse ad significandam iram: tamen Christianos parum deceat, tam absurdis interjectionibus uti. *Bon. l.c. ex Navar. Tol. Regis. &c. Baldel. d. 25. n. 10.* ubi etiam censet veniale tantum esse, sibi metipso ex ira dæmonem imprecari, eò, quòd non lædat graviter charitatem. Verùm *Molin, &c.* non audent id excusare à mortali, propter sceditatem, horrorem, & perversitatem. Græve autem est, si subditi Superioribus, filii parentibus

bus, (licet materialiter tantum) sic maledicant; præsertim in faciem: quia est grave contra debitam reverentiam. *Bald. l. c. v. inf. l. 5. c. 3. d. 6.*

XI. In ira usurpare Dæmonem, sine imprecatione non est per se peccatum: assidua tamen ejus nominatio non decet Christianum, & ratione scandali posset esse gravis. *Laym. l. c.*

XII. In confessione exprimenda est qualitas blasphemie; videlicet utrum contra Deum, an Sanctos fuerit: illas enim specie differre est probabile secundum *Suar. Sanch. Reg. Azor. Laym. Dian. tom. 1. R. 50. Lugo d. 15. n. 2. 17.* contrarium tamen tenet *Trull. l. 1. c. 11. d. 2. n. 5.* cum *Dian. p. 1. tr. de circumst. R. 39.*

CAPUT II.

De Juramento.

DUBIUM I.

Quid sit Juramentum?

Resp. Juramentum est invocatio tacita vel expressa Numinis divini, tanquam primæ & infallibilis veritatis, in testem alicujus rei. Hæc autem invocatio in eo consistit, quod jurans, quantum in se est, cupiat ac velit, Deum id quod jurat testari, & manifestare. (si & quando nimirum illi placuerit, sive in hac vita, sive in altera) tanquam, quod ab ipso Deo sit cognitum, & verum. *Ita communiter Doctores, S. Thom. 2. 2. q. 89. a. 1. Bonac. d. 4. q. 1. p. 1. Sanch. 3. mor. c. 1. Laym. l. 4. tr. 4. cap. 1.*
Unde resolvitur.

I. Quoad

I. Quoad forum internum, jurat quisquis interiorius intentionem habet, sive formalem sive virtualem, & invocat Deum in testem, sive his, sive illis verbis ac signis, sive etiam nullis usu sit; ita ut, si quis utatur verbis nullo modo importantibus juramentum, & is tamen ea putet esse juramenta, verè juret; & contra. *Suar. l. 1. c. 1. Sanch. l. 3. c. 1. Laym. l. 4. tr. 3. c. 1.* Quoad forum autem externum quamnam formulæ jurandi rationem habeant, ac proinde, quæ verba licitè usurpari in conversione possunt, patet ex sequentibus.

II. Quando dubium est de jurantis intentione, judicari solet secundum communem acceptationem verborum, quibus est usus.

III. Veram rationem juramenti habent hæ formulæ: *testor Deum, vel invoco Deum in testem. I. tem, Aufß meinen Eyd: bey meinem Eyd:* nisi aliud de usurpantis intentione constet: quia multi ita loquuntur, v. g. *Ich schwere dir ein Eyd: vel bey meinem Eyd/hoc vel illud faciam,* quorum tamen mens non est seriò id jurare, sed tantum iracundè, & gravius affirmare. *Laym. l. c. c. 2.*

IV. Fides à Sacerdotibus loco juramenti exigi solita per eorum consecrationem, uti & formula illa *Principum, bey unsern Fürstlichen Ehren/und Treuen/* etsi non sint juramentum, tamen in foro accipiuntur loco juratæ promissionis; uti & si personis illustribus vel nobilibus dicatur, *bey meinen Adeltichen Ehren/Treuen und Glauben.* *ay. Laym l. 2. cap. 2.*

V. Formulæ hæ, *Deus novit, Deus testabitur suo tempore, coram Deo loquor, Deus novit omnia,*

maia, Deus videt meam conscientiam, censetur tantum narrative proferri, non invocative, (atque adeo non sunt juramenta) nisi aliud constet, aut ex circumstantiis probetur. *Laym. l. c. 4. Bon. q. 1. p. 2. ex Suar. Less. Sanch. &c.*

VI. Non sunt juramenta, quæ dicuntur per modum sponsonis, v. gr. expono caput meum, amputentur mihi aures si ita sit, &c. *v. Sanch. l. c. 2. 42.*

VII. Non verè jurat, qui ut juramentum coactus vitet, dicit se jurare per omne id, per quod potest: quia cum nulla res sit, per quam absq; necessitate jurare licitè possit, censetur per nihil jurare intendisse.

VIII. Non sunt juramenta, (quod Confessarii & Catechistæ moneant, ne ex erronea conscientia peccetur) verè, certè, in veritate, fide boni viri, per fidem meam, fide boni Christiani, vel Sacerdotis, vel Regis; per conscientiam meam, super conscientiam meam, &c. ut habet *Less. c. 42. d. 1. Bonac. l. c.* quia tantum significant illum loqui ex dictamine conscientia, & notitia veritatis; nec in testem adducitur Deus. Effet tamen juramentum, dicere, per fidem Catholicam, per S. Evangelium, quia tunc censetur in testem adduci illius fidei & Evangelii auctor. *v. Laym. l. c.*

IX. Non jurat, qui dicit tam verum est, quam sol lucet, quàm hic sedeo, ambulo, &c. Unde etsi comparatio falsa sit, tantum est mendacium, cum nullus in testem invocetur. Idem est, si dicas, quod dico est Evangelium, est instar fidei, est de fide, &c.

X. Quam

X. Quamvis hæc & similes comparationes; (tam verum est, quàm Deus est, quàm Christus est in Venerabili Sacramento, quàm verum est Evangelium: item, tam sum innocens, quàm B. Virgo, vel Franciscus; &c.) communiter videantur continere juramentum cum blasphemia, id tamen non satis apparet, quia nullus in testem invocatur. Neque videtur esse blasphemia, si sit verum, & animus proferentis sit significare tantum similitudinem; ut sensus sit, hoc esse verum suo modo, sicut alterum est verum suo modo. Tum verò esset blasphemia, si usurpans intenderet significare, tantam esse (secundum æqualitatem) in suo dicto certitudinem, quanta est in ea veritate fidei. *Sanch. 2. mor. c. 31.*

XI. Non est juramentum, cum quis jurat per creaturas, in quibus nihil divinæ bonitatis specialiter elucet: quia tunc non censentur adduci cum relatione ad Deum, ut si dicas: juro per hanc barbam; vestem, &c. Censetur autem juramentum, cum fit per creaturas nobiliores, cum per eas tunc accipiatur earum Creator, ut qui in iis singulariter residet, ac relucet, sic v. g. dum juratur per cælum, intelligitur illius habitator; dum per terram, is, cujus hæc scabellum; dum per templum, is, qui ibi colitur, dum per aliquod Sacramentum, is, qui instituit; dum per crucem, is, qui in ea fixus est, dum per Evangelia, ea tangendo aut nominando, is, cujus ea verba sunt, *Bon. q. 1. p. 1. n. 4. ex Suar. Sanch. ll. cc.*

DUBIUM II.

Quotuplex sit juramentum?

Resp. Divisiones aliquot communiter afferuntur, sed tantum accidentales, quæ speciem non mutant, ut in confessione distinguere non sit opus. *Suar. Less. hon. p. 2.* Itaque dividitur

Primo In verbale, Reale, & mixtum; cum videlicet vel verbis fit, vel actione aliqua, ut erectione digitorum, contactu crucis, sceptri; Evangeliorum; vel & verbis simul; & actione corporali; unde vocatur juramentum corporale. *v. Bon p. 2.*

Secundo. In invocatorium seu Contestatorium, & in Execratorium seu Imprecatorium, illud est, quo Deus simpliciter, ut testis invocatur: hoc autem; quo non solum vocatur testis, sed etiam, ut vindex; cum jurans se, vel alium dilectum, vel aliquid sui aut suorum, subjicit Deo puniendum, si falsum dicat: ut; ita me Deus amet, adjuvet; puniat me Deus; faciat Deus, ut hinc nunquam sanus surgam; nec conjugem, nec liberos vivos hodie intuear; tollat me Deus subitanea morte; æternum damnet; super animam meam, &c. in quibus, quando falsò juratur, an sit cõjuncta altera species malitiæ contra charitatem sui; aut proximi, Scholastici controversant. Negat, *Suar. Valent. &c.* quia non solet quis, etiam amico suo tale malum ex animo imprecari, sed potius cogitat Deum non facturum esse. *v. Bon. di. 4. q. 1. p. 2.*

Tertio. In Assertorium & Promissorium. Illud est, quo præterita vel præsentia affirmantur, aut negantur: hoc autem est; quo aliquid futurum pro-

mittitur. Addunt aliqui Comminatorium; ut v. g. per Deum ego te cædam. Sed hoc referri potest ad promissorium. In confessione non opus est explicare; utrum per Deum, an Sanctos juraris: quia est ejusdem speciei malitia, cum jurans semper intendat Deum adducere in testem, *Suar. Lessic. 42. Lugo d. 16. n. 286.*

DUBIUM III.

An, & quando sit licitum jurare?

Resp. Juramentum, si debito modo fiat, licitum est. Est de fide. Et quidem est actus religionis, ut omnes docent. Tunc autem debito modo fit, cū in eo observantur hæc tria, 1. est iudicium, quod exigit, ut cum discretione, prudentia, consideratione, ac reverentia, non sine necessitate, aut gravi causa fiat. 2. est iustitia, quæ exigit, ut quod juratur sit res iusta, licita, & honesta. 3. est veritas, ut nimirum sit res vera, aut saltem ex gravi ratione putetur esse vera; ita ut, prout ex defectu alicujus horum minor aut major in Deum injuria aut irreverentia redundare censetur; ita quoq; majus aut minus committatur peccatum. *Vnde resolvitur.*

I. Quoad iudicium, si hoc solum desit, ut plurimum est veniale tantum: ut si quis absq; necessitate juret, sive ex levitate quadam animi, sive ex consuetudine. *vid Sanch. l. 3. c. 6. n. 22. Less.*

II. Mortaliter tamen etiam hic, aut venialiter peccari potest, juxta quantitatem negligentiae, quam jurans admittit in investigatione veritatis, vel tollenda consuetudine, *Sanch. n. 10.*

III. Et sic mortalis est status illorum, qui non tol-

tollunt consuetudinem jurandi sine attentione, sitne verum hoc an falsum, quod jurare solent.

IV. Quod ad justitiam spectat, peccat mortaliter, qui jurat se facturum rem mortaliter malam; ut se aliquem interfectorum: quia est gravis irreverentia, divina autoritate se ad peccatum mortale quasi obligare; ita, ut hic duæ malitiæ concurrant: una, quod velit malum; altera, quod ad hoc abutatur autoritate Dei, odientis omne malum. *Bon. l. c. p. 3. Less. l. 2. c. 43. d. 3.*

V. Venialiter autem peccat, qui jurat facere rem venialiter malam, aut vanam, aut inutilem; aut frivolum; cum ibi levis tantum irreverentia censeatur. *Bon. ib. Less. l. c.*

VI. Item peccat venialiter, qui jurat aliquid contra consilia Evangelica, ut se non ingressurum religionem, non daturum eleemosynam, aut mutuum, *Suar. Less. Sanch. Bon. l. c.*

VII. Quod ad veritatem spectat, cum hæc deest, peccatur mortaliter: quia committitur gravis in Deum irreverentia, quippe cum adducatur in testem falsitatis, quasi vel ipse veritatem nesciat, vel velit aut possit decipere, testando falsum. Nec hic excusat levitas materiæ: quia sive hæc sit gravis; sive levis; seria, sive jocosa, æqualiter tamen repugnat Deo testificarifalsum: & tale juramentum dicitur perjurium, *S. Tho. 2. 2. q. 97. a. 7. Less. Sanch. Bon. l. c.* An autem, & quando perjurium possit esse veniale per accidens, *v. Escob. t. 1. c. 3. n. 6.*

VIII. Nec excusatur, qui jurat verum, si is putabat esse falsum; vel qui jurat pro certo, de quo ipse dubitat, et si à parte rei verum sit. *Sotus Nav. Bon. l. c.*

IX. Peccat æquè graviter, qui ab altero exigit juramentum, sciens eum esse p̄jeraturum. Excipe, nisi justa causa, & necessitas exigat; quia tunc perjurium ex sola pejerantis malitia sequitur, nec alter moraliter censetur illius causa, cum utatur suo jure. Quod tamen extra judicium rarò habet locum in privatis personis. *S. Thom. q. 89. Suar. l. 3. c. 13. & 14. Sanch. lib. 3. c. 8.*

X. Non pejeravit, qui juravit aliquid re ipsa falsum, quod ipse bona fide, & cum ratione putavit esse verum.

XI. Excusari subinde quidam simplices à mortali perjurio videntur posse, ratione inconsiderationis, cum usurpant quasdam formulas juratorias, ut, per animam meam; puniat me Deus. Et sic enim sciunt id vocari juramentum, non tamen apprehendunt, quod jurare sit aliquid grave, & invocare Deum in resem; sed tantum apprehendunt confusam aliquam rationem mali, non tanti momenti, *v. Bon. l. c. Lay. c. 1. 14.*

DUBIUM IV.

An in juramento liceat uti æquivocatione.

Resp. Jurare cum æquivocatione, quando justa causa est, & ipsa æquivocatio licet, non est malum: quia ubi est jus occultandi veritatem: & occultatur sine mendacio, nulla irreverentia fit juramento. Quòd si autem sine justa causa fiat, non erit quidem perjurium, cum saltem secundum aliquem sensum verborum, vel restrictionem mentalem verum juret, erit tamen ex genere suo mor-

tale contra religionem; cum sit gravis irreverentia, ad alterum in re gravi decipiendum usurpare juramentum. Ita communiter DD. v. Sanch. l. 3. c. 6. Bonac. p. 12. Lay. cap. 1. Unde resolvitur.

I. Graviter peccat, qui utitur æquivocatione, quando non rogatus, sed sponte sua jurat, quia tunc tenetur uti vocabulis secundum communem significationem, inquit Tol. l. 4. c. 21. eò quòd non habet rationem æquivocandi.

II. Graviter item peccat, qui utitur æquivocatione, quando juramentum justè exigitur, ut à iudice vel superiore, in re gravi. Bon. l. c.

III. Si autem fiat tale juramentum in re levi, per jocum, & citra inobedientiam, ac notabile damnū alterius, erit tantum veniale; ut probabilitè docet Sanch. lib. 3. cap. 6. contra alios: quia sola discretione sive iudicio caret. v. Bon. l. c.

IV. Licet æquivoce jurare, si juramentum exigatur injustè, ut v. g. si quis exigat juramentum, qui jus non habet, v. g. Judex incompetens: vel si non servet ordinem juris. Item, si exigatur per vim, injuriam, metum, v. g. si vir exigat juramentum ab uxore de adulterio occulto; si latrones exigant à te lytrum cum juramento. Sayr. l. 4. c. 5. & l. 12. c. 17. Less. Trul. l. 2. c. 1. d. 15.

V. Qui exterius tantum juravit sine animo jurandi non obligatur, nisi forte ratione scandali, cum non juraverit, sed luserit. In foro tamen externo potest cogi, ut servet, Sanch. 7. mor. c.

10. n. 11. Trul. l. 2. d. 10.

DUBIUM V.

Qua, & quanta sit obligatio Juramenti promissorii?

Resp. In Juramento promissorio duæ affirmantur veritates: una de præsentis primaria, quod scilicet jurans habeat animum implendi, quod promittit: altera secundaria de futuro, quod scilicet impleturus sit suo tempore, quod promittit, sive promittat Deo, & est votum eum juramento, sive homini, & est jurata promissio humana. Unde oritur obligatio implendi, si rationabiliter possit. *communiter DD. ut Lay. l. 4. t. 3. c. 6. Bon. pag. 7. Unde resolves.*

I. Defectu primæ veritatis jurans verè pejerat mortaliter, si vel non habet animum implendi: sive materia sit parva, sive magna; licita sive illicita: vel si dubitat, an facturus sit necne, quod jurat, vel si putet sibi moraliter impossibile ut impleat, quod promittit: quia quoad istam veritatem præsentem, promissorium ab assertorio non differt: unde nec parvitas materiæ excusat. *ibidem.*

II. Defectu secundæ veritatis verè pejerat is, qui quod promissit, postea non implet, si rationabiliter implere potest. Id solum hic dubitatur, an qui promissit rem exiguam cum juramento, ut v. g. dare alteri unum pomum, vel nummum pro elemosyna, vel castigare prolem, vel inter vendendum nolle se minori pretio vendere, vel nolle primum locum occupare, aut præcedere in ingressu portæ, &c. an inquam sub gravi peccato teneatur hæc servare? Ubi speculativè quidè videtur quod

quod sic, quia verè adductus est Deus, ut testis, quod sit facturus, ergo si sine causa non facit, quantum in se est, facit Deum testem falsum. *Cajetan. Valent. Tolet. lib. 4. cap. 22. alii.* Nihilominus probabiliter alii tenent contrarium, ut *Sanch. v. Lay. supra c. 14.*

III. Illud certum est, quod si ex eo, quod jurasti, tantummodò parum aliquid non serves, non esse grave, v. g. si jurasti te non bibitarum vinum, non peccas mortaliter parum bibendo. *Sanch. t. 1. 4. c. 12. n. 21.* quia tunc excusat parvitas materiæ. Et sic excusantur, qui jurant servare statuta alicujus Capituli, collegii, Universitatis, & c. si postea parvum aliquod statutum violent. Et idem dic de tabellionibus juratis, & aliis ministris justitiæ, ut & de eo, qui ex summa, quam alteri se daturum jurasset, parum tantum detraheret, *Navar. Sanch. vid. Laym. Bona. p. 14.*

IV. Obligaris probabiliter juramento promissoriò, etsi extortum à te sit per injuriam, ac metum, ut si oblitus uti æquivocatione, jurasti prædonibus dare lytrum, usurario usuram. *Bec. 2. 2. q. 89. & c.* Negat tamen *Az. tr. 1. l. 11. cap. 7. q. 2.* in materia matrimonii: quia matrimonium coactum metu cadente in constantem virum, nullum est: hinc etiam juramentum extortum de eo contrahendo, videtur relaxatum ipso jure, ait *Cajet. V. perjurium. Suar. c. 9. Sanch. Bon. p. 9.*

V. Obligaris item, etsi juramentum sit errore aut dolo extortum, si dolus vel error versetur tantum circa circumstantias accidentales, non magni momenti: nam si versetur circa substantiam, ut v. g.

si anulum te daturum alteri jures, putans esse
ferreum, cum sit aureus, vel circa circumstantias
magni momenti, quibus cognitis non jurasses
non obligaris. *v. Sanch. l. 3. cap. 11. n. 41. Suar. &c.*

VI. Non inducit ullam obligationem, si juras
rem malam, aut vanam, aut inutilem, aut, ut habet
Cajet. indifferentem, quæ nec ex fine, nec circum-
stantiis cohonestatur: quia juramentum non
potest esse vinculum iniquitatis, aut vanarum re-
rum ac otiosarum, ad quas Deus non vult nos ob-
ligari. *Bon. & communiter.* Ubi Nota ex *Laym.*
supra cap. 6. juramentum non conualescit
etsi talis res illicita & vana, postea mutatis cir-
cumstantiis fiat honesta, cum juxta *regulam 18. ju-
ris in 6.* non firmatur tractu temporis, quod initio
non subsistit.

VII. Nec obligaris implere, si quid jurasti con-
tra consilia Evangelica; ut non ingredi religionem
non dare eleemosynam, &c. *Moli. Sanch. Lay. l. 4.
t. 3. c. 6.* Et licet peccaris talia jurando, non tamen
peccas non implendo. *v. Cajet. V. perjurium.*

VIII. Teneris implere, nec potes commutare
in aliud opus melius; ut v. g. religionem, si aliquis
jurasti in utilitatem aut gratiam alicujus homi-
nis, aut aliquorum; dummodò sit inhonestum, &
sine peccato impleri possit. Unde v. g. alumnus
qui juravit se servitutum Principi, aut huic vel illi
Ecclesiæ, &c. non potest ingredi religionem sine
relaxatione. Excipe tamen, si jurasses Titix ca-
sam ducere: nam eo casu potes ea relicta ingre-
di religionem; quia juramentum sortitur naturam
actus

actus, cui apponitur: promissioni autem matrimo-
nii hæc tacita conditio inest, nisi ingrediar religi-
onem. *vid. Lay. cap. 6. Bon. d. 4. q. 1. p. 3.*

Resp. II. Juramentum promissorium eandem
habet conditionem, eodemq; modo explicandū
est, quo promissio, vel propositum cui annexum.
Ratio, quia accessorium sequitur principale, ideo-
que quando non obligat promissio, nec obligat
juramentum appositum, *Less. l. 2. c. 42. d. 2. Bon. d.*
4. q. 1. p. 16. Trull. l. 2. c. 1. d. 17. Unde resolves.

I. Titius, qui cum juramento promissit nuptias
Bertæ diviti, sanæ, virgini, bonæ famæ, & c. non te-
netur stare juramento, postquam Bertæ incidit in
paupertatem, infirmitatem, fornicationem, vel
infamiam: quia promissio ipsa nõ obligat eo casu.

II. Qui urbanitatis causa juravit se ante alterū
non sessurum, bibiturum, vel ingressurum domū,
& c. non peccat contra juramentum, si coactus ab
altero prius sedeat, bibat, vel ingrediatur: tum
quia promissio illa vel propositum habet tacitam
conditionem adjunctam (nisi me cogaris) quæ
sublatâ non obligat, & consequenter nec juramen-
tum: tum quia relaxatur ab altero cedente juri
suo. *Bon. l. c. Sanch. Less. Trull.*

III. Qui juravit se servaturum decreta, & regulas,
vel statuta alicujus congregationis, universitatis,
vel Capituli, tantum tenetur servare ea, quæ sunt
in vigore, & quatenus sunt in usu, vel servantur à
majore parte Capituli, nisi tamen aliud constet de
mente jurantis, vel hic voluerit se ad illa impedē-
ter à statutis obligare. Ratio patet, quia promissio
ipsa non aliter obligat. *Trull. l. c. Az. Less. Dian. p.*
2. tr. 6. in R. 39.

IV. Qui juravit se servaturum secretum, non peccat contra juramentum illud detegendo; quod non potest illud celari absq; gravi suo, vel alterius damno: quia ipsa permissio secreti non videtur obligare, nisi hac conditione, (si non noccat)

Sylv. Bonac. Sanch. Trull. l. c.

V. Qui juravit Judici se dicturum, quæ novè non tenetur revelare occulta. Ratio patet, *Leff. Bon. Trull. l. c.*

VI. Qui juravit se soluturum debitum inter mensem, non tenetur intra illum vi juramenti solvere, si à creditore terminus solutionis prorogatur: quia cum hic cedat juri suo, cessat obligatio promissionis, & consequenter juramenti, *Arz. Bon. Trull. l. c. n. 18.*

DUBIUM VI.

Quibus casibus excusetur ab impletione, quæ in promissorio juramento obligationem contraxit?

Resp. Tales casus præter ea, quæ ex superioribus colliguntur, à *Tol. & Cajet.* recensentur isti I. Si quod bonum erat tempore juramenti, propter circumstantias postea fiat illicitum, vel vanum, vel impeditivum majoris boni, vel melius sit omitti, quam impleri. *Sanch. cap. 15.* II. Si juramentum mutet in opus aliud apertè melius & Deo gratius: id enim quisq; per se potest, ut habet. *Tol. c. 23.* Excipe tamen semper, si quid in hominis commodum jurasses: nec enim Deus illum vult defraudari. III. Si notabiliter mutetur status rei; ut si v. g. ju-

jurasses aliquem punire ista punitione, is autem supplex veniam peteret, & ageret pœnitentiam, posses ei sine perjurio condonare: quia juramentum obligabat servato eodem statu, in quo non pœniteret. *Laym. cap. 9 IV.* Si res jurata facta sit inutilis ad intentum, maximè, si magis illius destructiva, ut si v.g. ex correctione impœnitentis filii notaretur is magis destruendus, quàm emendandus; aut si turbanda familia; secuturæ rixæ cum uxore, & sic præstet non corrigere. *Regin. lib. 18, cap. 56. Bonac. l. c. p. 14. V.* Si ita ferant conditiones illæ, quas in quovis promissorio juramento tacitè subintelligi, natura & Doctores docent. Tales autem sunt, ut *Laym.* dicit *supra cap. 9.* 1. si potero. 2. salvo jure superioris. 3. nisi res notabiliter mutetur. 4. nisi obligatio tollatur. De quo sequens Dubium.

DUBIUM VII.

Quomodo obligatio juramenti tollatur per irrotationem, dispensationem, commutationem, & remissionem?

Resp. De hoc ex conditionibus jam positis, & potestate superiorum in suos, ac suorum vota, à *Laym. hic c. 11. & aliis communiter* hæc traduntur.

I. Quod spectat ad irrotationem, irritare & annullare potest juramentum omnis is superior, maritus, aut dominus; qui & quomodo irritare potest suorum vota. *Sanch. c. 19. n. 7. Suar. Azor. Fill. l. 25. c. 9. q. 9. p. 17. dub. 6. v. Caput seq.*

II. Possunt & iidem irritare juramenta promissoria, facta in gratiâ hominis, quotiescunq; ipsam

promissionem seu contractum infirmare iis concessum est.

III. Quoad dispensationem, quicumque habet potestatem ordinariam vel delegatam, vel privilegium disponendi in votis, potest in iisdem dispensare, etiam si jurata sint.

IV. Quoad commutationem, eadem est ratio, quæ de dispensatione.

V. Quod attinet ad remissionem, sive relaxationem, iuramentum factum in favorem hominis non potest relaxari, nisi ab eo, cui factum est, aut a suo, & promissa materia subiecta est.

VI. Et is quidem potest remittere, etsi talis favor ei juratus esset propter Deum; v. g. si quis propter Deum jurasset pauperulam eam ducere, potest ipsa iuramentum illud relaxare, ut habet *Navi. & alii contra Sotum & Sylv.* quia licet iuramentum principaliter factum sit propter Deum; quia tamen executio est in favorem hominis, ab hominis etiam voluntate dependet.

VII. An etiam civilis potestas relaxare possit iuramenta suorum subditorum in temporalibus, quando iusta causa subest, v. g. quia metu, vel per aliam injuriam extorta sunt, controvertitur. Alii negant, alii ajunt, apud *Laym.* Probabile est, quod docet *Sanch. l. 3. c. 12. cum Suar.* non posse relaxare directè, sicut potestas Ecclesiastica, quando dispensat, sed tantum indirectè, v. gr. ratione materiæ: vel supplendo vicem ejus, cui juratum est, & qui remittere debeat. Plura ad forum externum spectantia circa iuramentum, v. apud *Laym. supra cap. II. Bonac. l. 6.*

CAPUT III.

De Voto.

DUBIUM I.

Quid sit votum, & quotuplex?

Resp. I. Est promissio facta Deo, deliberatè, de bono possibili, & meliori. *D. Thom. 2. 2. q. 88. vid. Sanch. & Lam. l. 4. t. 4.* Unde patet, quod Votum sit actus latræ soli Deo debitus. Quare dum vovemus quiddam Sanctis, sensus est, voveri ea Deo in honorem simul Sanctorum; sicut templa, & altaria ædificamus Deo in eorundem honorem. Porro ex singulis particulis datæ definitionis, multi casus resolvuntur: quos, ut videretur confusio, & consulatur memoriæ, separatis dubiis proponam.

Resp. II. Dividitur Votum I. in Absolutum, & Conditionatum. Illud est, quod fit sine ulla conditione, ut, voveo eleemosynam: hoc autè, quod fit cum conditione, ita ut nisi hac posita non exurgat obligatio, ut, voveo eleemosynam, si sanitati restituar; vel (quod dicitur Poenale) voveo facere disciplinam, si hoc fecero. II. In Solemne, & Simplex. Illud est, quod ut tale acceptatur ab Ecclesia, & sunt hæc duo: votum castitatis, quod majoribus ordinibus annexum est, & votum professionis religiosæ. Simplex autem votum est omne aliud, quod tamen solemnitatem non habet. Ubi sciendum, quod votum solemne reddat personam jure inhabilem ad contractus, vel actus contra votum, ut ad matrimonium, vel dominium

bonorum habendum, prout *vide infra l. 4. c. 1. tract. de statu relig.* Simplex autem tale votum, v. g. castitatis, (excipio, quod in Societ. Jesu emittitur post Novitiatum) aut ingrediendæ religionis, et reddat contractum, v. g. matrimonii illicitum, tamen invalidum *vide infra l. 6. de matrimonio.* III. In Reale & Personale. Illud est, cum pecunia, vel alia res externa pretio æstimabilis promittitur, ut calix, elemosyna: hoc autem, cum aliqua hominis actio, vel cessatio ab actione, ut votum jejunii, peregrinationis, abstinentiæ à lusu. His aliqui adjungunt Mixtum ex utroque, ut si voveat peregrinationem cum oblatione alicujus rei. *v. Less. lib. 2. c. 40.*

DUBIUM II.

Qua requiratur voti deliberatio, & intentio?

Resp. Cum voti obligatio sit gravissima, requiritur intentio, deliberatio, & libertas perfecta, qua quis liberè & directè in se voluerit promittere, cum animo se obligandi. *Ita Doctores communiter. Less. Bon. d. 4. q. 2. p. 1. Unde resolves.*

I. *Ætas & usus rationis ad vovendum ea sufficit, quæ satis est ad peccatum mortale, perfecto actu humano, & directo in se volitum.* Excipe tamen votum solemne religionis, quod invalidum est ante certam ætatem.

II. *Non obligat votum factum cum semiplena animadversione, vel deliberatione, v. g. ex repentino animi motu, vel consuetudine, lingua mentè præveniente, vel ex calore iracundiæ rationis usum auferente.* *Az. Sanch. Trull. l. 2. c. 2. d. 1. Ubi notat,*

non esse sufficiens iudicium, quod defuerit perfecta ratio, vel deliberatio, si voventem facto voto mox poeniteat: item motum iræ, raro & vix unquam impedire usum rationis.

III. Quod si is, qui scit se vovisse, dubitet, an cum sufficienti deliberatione, & usu rationis, ob defectum ætatis, si quidem vovit ante septennium, votum non obligat, nisi constet de sufficienti rationis usu: quia cum jus in tali non præsumit, & possessio stat pro libertate. Si verò post septenniū vovit, obligat: quia possessio est pro voto, cum præsumatur usus rationis, nisi constet oppositum. Si denique dubitet, utrum ante, an post septenniū voverit, teneri voto vult, *Sancti & Palau*, negat *Dian. &c.*

IV. Vota facta in ebrietate, etiam ante prævisa, & sic volita in causa, non sunt valida, cum non sint volita in seipsis & directè; bonum autem non cōfurgat, nisi ex integra causa: quamvis ad peccatum factis sit voluntarium indirectè, & in causa, *Laym. l. 4. t. 4. c. 1. n. 4.*

V. Vota facta in metu, non incusso ad hoc ipsū, ut votum extorqueretur, valida sunt, quia sunt simpliciter voluntaria, & deliberata: facta autem in metu injustè incusso ad ipsum votum extorquendum, invalida sunt, *ex communi*, nō quia sint voluntaria, sed quia vel jus ea irritat, vel Deus non acceptat, ne det vim injustæ coactioni: Idque sive metus sit gravis, sive levis, dummodo quis formaliter ex solo tali metu voveat, *Suar. de Voto l. 1. c. 8. Sancti Fill. t. 26. c. 1.*

VI. Quoad vota emissa ex errore, si error fuerit

circa substantiam materię promissę; vel circa conditionem substantialem, vel circa finem, sive rationem formalem ac motivum votendi, votum nullum est, ut v. g. 1. Circa substantiam, si quis voveret certum aliquem suum calicem, quem putaret argenteum, cum sit aureus, vel se ingressurum certum monasterium, putans esse Ordinis S. Benedicti cum sit Carthusianorum. 2. Circa conditionem substantialem, si quis v. g. voveret se ingressurum monasterium, ubi putaret religiosam disciplinam, & essentialia religionis servari accurate, & tamen non ita esset, vel si voveret peregrinationem ad limina Apostolorum, putans tantum distare centum miliaribus, cum tamen distarent trecentis. Circa causam finalem, si quis v. g. voveret aliquid in gratiarum actionem, pro sanitate parenti reddita, & is re ipsa non fuisset ægrotus, vel esset mortuus. Et ratio nullitatis talium votorum est, quia hic deficit liber consensus, qui non fertur in incognitum, & nihil est tam contrarium consensui, quam error *Fill. t. 16. c. 1.*

VII. Vota, quæ eduntur post Novitiatū, in quocunque approbato Ordine, instar matrimonii carnalis non sunt irrita ob ullum errorem, nisi solum substantialem circa substantiam.

VIII. Si error circa conditionem substantialem sit de re parvi momenti, non redditur votum irritum, ut si iter peregrinationis, quam quis vovit, sit paulo longius, quam putabatur: quia parum reputatur pro nihilo. Item, si error sit tantū circa causam impulsivam, valet votum, quia illa est tantum causa secundaria, qua seposita actus est sufficienter

ter voluntarius secundum substantiam. Neq; talis error in cæteris contractibus actum vitiat: v.g. vovit aliquis peregrinationem Romam, studio colendi Deum, & simul etiam habuit causam secundariam impulsivam, ut inviseret fratrem. quæ putavit esse Romæ, quem etsi intelligat deinde istuc non esse, non ideo desinit obligari voto. Et ex his patet, quomodo intelligendum sit, quod dici solet, vota non obligare ultra intentionem voventis. *Sanch. l. 4. c. 2. Less. l. 2. c. 40. d. 2.*

IX. Ad votum non sufficit nudum propositum, licet firmisissimum: quia qui tantum proposuit, non tenetur sub peccato præstare, qui autem promisit, obligatur sub peccato, & nisi præstet, agit contra fidem Deo datam. *Bon. p. 1. Laym. l. c.*

X. Ad votum aliquando sufficit promissio implicita; ut patet in susceptione ordinum sacrorū: ubi licet non dicatur voveo, vel promitto castitatem: votum tamē hoc fit implicite, hoc ipso, quòd sciens Ecclesiam annexuisse iis ordinibus istud votum eos suscipis. An verò, si quis planè id ignoraret, adhuc censeretur vovere ex implicita intentione, dubium est. Aliqui ajunt, aliqui probabilius negant dicuntq; talem teneri ad castitatem, non ex voto, sed ex Ecclesiæ præcepto. *Sanch. de matr. l. 2. d. 27. n. 11. Bon. q. 2. p. 1. & communiter.*

XI. Si quis haberet intentionem promittendi quidem, sed tamen se non obligandi, nullum esset votum, secundum *Navar. Sylv. Sanch. n. 27. Less. l. 2. c. 40. dub. 1. n. 6. Bon. & alios*, contra *Cajet.* quia talis non vult vovere, cum apponat conditionem contra substantiam actus. Unde *Lugo. d. 23. de just.*

sec. 1. Galii, contendunt talem non posse dici promittere. Verum videtur esse quaestio de nomine. Si vero haberet animum vovendi & se obligandi, non tamen implendi, tunc etiam graviter peccaret, & votum esset validum. *Sanch. Fill. Bonac. p. 1. num. 14. Lay. &c.*

DUBIUM III.

Qua requiratur materia voti?

Resp. Ea debet esse possibilis; (cum impossibile nec efficaciter possit intendi, nec ad illud sit obligatio) & non solum bona, sed etiam melior, quam oppositum, sive ejus ommissio: quippe finis intrinsecus voti est, honorare per hoc Deum: id autem non potest fieri, nisi offeratur illi aliquid gratum, gratum autem esse non possit, ut quis obligetur ad relinquendum id, quod est melius. *Sanch. l. 9. c. 7. Laym. Navar. &c. Unde resolves.*

I. Invalidum est votum nunquam peccandi venialiter, cum id moraliter & ordinariè sit impossibile. Aliqui tamen volunt, sic voventem teneri in isto voto ad vitanda mortalia, & venialia graviora, de quo *Scholastici. Navar. c. 12. n. 65. Suar. l. 2. c. 3. Sanch. de mat. l. 9. d. 35.*

II. Invalidum est votum de re vana, vel inutili, vel indifferente, nisi ex circumstantiis, ut sine fiat bona: quia Deo displicet stulta promissio, & hinc eam non acceptat: ac peccat venialiter talia vovens: ut v. g. si quis decidens ex equo, voveat non amplius equum ascendere. *Nav. c. 12. Sanch. 4. mor. c. 7.*

III. Invalidum est vovere mala: & qui vovet mortale, peccat mortaliter; qui autem veniale, cum

ve-

venialiter tantum peccare dicit *Sa, Sylv. & c. V. juramentū*: licet mortaliter peccare velit, *Caj. V. votum, & Less. l. 2. c. 4. d. 5.* quod videtur probabilius.

IV. Invalidum est votū, cui adjungitur finis, vel alia circumstantia mala tenēs se ex parte rei votæ, ut v. g. vovet quis eleemosynam ad obtinendā vanam gloriam, aut impetrandum per eam victoriā injustam, felicē successum furti, adulterii, &c. aut ingratiarum actionem pro successu talis peccati: quia datio eleemosynæ in talem finem, est actio blasphema, quasi Deus peccata promoveat, ideoq. non potest esse materia voti. *Cajet. Nav. l. 12. Sanch. c. 6. Laym. l. 4. t. 4. c. 2. n. 6. Fill. t. 26. c. 5.*

V. Validum autem est, etsi ei adjungatur finis, vel alia circumstantia mala tenens se tantum ex parte voventis; ut v. g. si quis ex vana gloria, aut ex ira erga importunum mendicum, voveat ei dare eleemosynam: quia tunc res ista bona est, quam vovet, licet ipse voveat malè, & cum peccato. *ib.*

VI. Validum item est votum factum ex affectu erga rem bonam, ut bona est, etsi conjuncta cum causa mala: ut si quis voveret eleemosynam, si ex duello evaserit salvus, si non capiatur in furto, si filius sibi nascatur ex adulterio, quod parat, &c. licet enim duellum, furtum, adulterium velle, malum sit, tamen his positis non lædi, non infamari, prolem gigni, mala non sunt, sed Dei dona: & votum non cadit super ista mala, sed super hæc bona, considerata (ut pono) quatenus in se bona sunt. *Navar. Laym. l. c.*

VII. Invalidum est, & veniale peccatum, vovere bonum, quod est impeditivum boni majoris,

ut præsertim sunt vota contra consilia Evangelica; ut v. g. manere in seculo, ducere uxorem, ire ad militiam, facere mercaturam, *Nav. n. 29. Suar. Fill. c. 1. q. 7. n. 5. Sanch. &c.*

VIII. Si tamen aliquod bonum per se, & absolutè minus, fieret per accidens majus bonum, tunc talia votare valer, ut v. gr. si quis videret susceptionem ordinum sibi damnosam, *v. Bon. p. 1.*

IX. Matrimonium ordinariè invalidè votetur, quia ordinariè melior est cælibatus. Dixi, *ordinariè*: quia validè votetur. 1. si quis ad hoc obligetur, ut quia sine injuria, aut gravi infamacione sponsæ, vel liberorum ex ea conceptorum, à sponsalibus non potest recedere. 2. si id Reipub. valdè utile futurum existimetur, ut, quia v. g. ex eo spectatur pax inter Principes, conversio hæreticorum, regni tranquillitas. 3. si quis ob fragilitatem, & inveteratam consuetudinem peccandi, ad eò sit pronus ad lapsum, ut prudentes judicent consultum ei esse, ut nober: in quo tamen ultimo *Laym. & alii* dissentiunt *v. Bon. l. c. Fill. n. 6. Nav. Suar. l. c. Laym. n. 22.*

DUBIUM VI.

Quæ, & quanta sit obligatio voti?

Resp. Tanta est, quantam tum quantitas materiæ permittit, tum intentio voventis, qua se vel multum, vel parum, vel absolutè, vel cum certa conditione, restrictione temporis, qualitatibus, obligare vult, designat: ita, ut etsi obligatio voti sit juris naturalis, vis tamen ejus pendeat à voluntate, & facto hominis; tanquam prævia conditione,
ut

ut tantum obliget. Ita communiter v. Laym. cap. 3.
Bon p. 5. Unde resolves.

I. In materia levi nemo obligatur sub mortali; quia materia id non permittit. Navar. num. 40. Sanch. l. 4. c. 12. Laym. l. c. v. g. vovisti recitare quotidie Salve Regina: omittendo semel, iterumque, non peccas mortaliter; quia materia est parva. Sanch. lib. 4. cap. 12. Laym. l. c. Az lib. 21. cap. 15. Imò etsi toto anno omittas, esse tantum veniale, eò quòd materiæ istæ parvæ non coalescant in unã, probabiliter docet Diana t. 5. misc. n. 24. x Soto Arag. & Tannero 2. 2. di. 4. dub. 5. contra Valent. &c.

II. In materia gravi etsi quis possit se obligare tantum leviter, communiter tamen censetur se voluisse obligare graviter, nisi aliunde constet. Unde violans tale votum, peccat graviter ex genere suo. v. ibid.

III. Qui postquam gravi voto se obstrinxit, serio deinde dolet, quòd fecerit, nò peccat graviter, modo retineat animum implendi, v. Sa. V. votum.

IV. Qui violat votum de re jam ante præcepta, v. g. qui post votum castitatis fornicatur, debet in confessione addere, quòd votum id habeat, aut quòd Ordines acceperit, si Confessarius nesciat, quia dup' ex tunc est malitia peccati. Suar. c. 6. Less. d. 7. Sanch. c. 5. Fill. c. 2. q. 7.

V. Alieno voto nemo obligatur ex vi illius voti. Unde, si qui Canones videntur indicare, filium à patre religioni devotum teneri eam profiteri, intelligendi sunt, si filius votum patris semel ratificaverit. Suar. c. 9. San. Lay. c. 3. n. 6.

VI. Cum hæres teneatur solvere vota realia defus-

functi, non tenetur vi voti, sed ex iustitia, sicuti tenetur alia illius debita, legata, & c. solvere. *ibid.*

VII Eodem modo, si communitas aliquid vovit, in quod posteri non consenserunt, non tenetur id servare vi voti, sed interdum ratione pacti, statuti, vel longæ consuetudinis, *v. Laym. hic. c. 3.*

VIII. Cum quis vovet factum alterius, sensus est, se curaturum id eo modo, quo licitè potest, ut v.g. rogando, persuadendo, vel etiã præcipiendo, si sit superior, vel etiam aliquando paciscendo, & suppeditando sumptus. Sic parens, qui filium devovit religioni, ad nihil aliud tenetur, quàm ut conetur eam filio persuadere: sic qui Missas vel peregrinationem alterius curandam, quando stipendium ac sumptus ei perfolvit, non tenetur alium substituere novis sumptibus, si prior non præstet, ad quod se obligavit, *sanch Laym. n. 7.*

IX. Vota personalia non implentur, nisi per voventem: unde qui vovit peregrinationem Romam, v.g. non satisfacit, si conducat alium, neque ad id tenetur, si ipse non possit. *ibid.*

X. Vota realia solvenda sunt ex proprio: unde qui nequit ex suo, non tenetur ab alio mendicare. Quòd si possit ex suo, & tamen alius, sive rogatus, sive sponte pro ipso velit solvere, id valet: quia tunc quod alter dat, sit ipsius, non autem actio alterius personæ potest fieri alterius, *v. ibid.*

XI. Vota conditionalia non obligant cessante conditione, etiam si ipse vovens causa fuerit, ut conditio non poneretur, dummodo id non impediverit per dolum, vim, aut malitiã: ut v.g. vovisti peregrinationem, si eam Petrus approbet; deinde
sub-

submittit, qui persuadeat, ut non approbet: illo igitur non approbante, non teneris. Imò etsi malitiosè per fraudem, dolum, &c. impediveris, adhuc probabile est, te voto non teneri, ut habet *Lay. c. 6. ex Suar. & aliis*. Interim *Lay.* rectè hic advertendum monet ad intentionem voventis, ut v. g. si filius vovit se ingressurum religionem, nisi pater contradixerit, videtur ejus intentio fuisse, nisi contradixerit ex se, sua sponte, sibi relictus, &c.

XII. Qui vovit rem certam & determinatam, v. g. hunc calicem, si ea res pereat, non tenetur ad alium, cum id non soleat intendi: si autè eam rem vendiderit, probabilius videtur esse, teneri dare pecuniam, quam accepit: quia qui vovit rem, censetur promittere omnem ejus utilitatem.

XIII. Qui vovit aliquid faciendum certo tempore, ut jejunare hoc, vel isto die, illo transacto, si ve cum culpa, si ve sine culpa ejus, ad nihil tenetur: & neque, si præviderit impedimentum eo tempore superventurum, tenebatur prævenire, cum hæc non soleat intentio voventis esse. *Suar. Nav lib. 1. v. Bon. p. 5.*

XIV. Qui vovit aliquid sine certo tempore, v. g. peregrinationem, tantum tenetur implere cum commodè primum potest: quia sic moraliter quisque censetur intelligere suam promissionem, ut habita commoditate non nimis diu differat, quamvis minor causa sufficiat ad differendum, quam ad omittendum. *Fill. c. 4. g. 10. Suar. Laym. c. 3. Bon. &c.*

XV. Qui vovit aliquid sine certo loco, v. g. ingredi religionem S. Benedicti, satisfacit intrando quod-

quodecunq; monasteriū illius Ordinis, in quo ser-
ventur substantialia regulæ. Neq; tenetur pro ad-
missione peragere provinciam, sed satis est, adire
loca aliquot non nimis distita, Et satisfecit voto, si
postquam ingressus est, remittatur aut egrediatur
(saltem cum iusta causa, qualis est, v.g. gravis ac-
diuturna tristitia, & anxietas, sive ex natura ipsa, si-
ve aliunde nata. *Escob. ex Sanch. t. 1. l. 4. c. 16. n. 100.*)
ante professionem. *v. Trull. l. 2. c. d. 20. n. 7. & 8.*

XVI. Qui vovit aliquid sine certa qualitate, v.
g. religionē in genere, potest ingredi quamcunq;
etiam laxiorem, modo serventur essentialia, & sit
approbata. Similiter, si quis vovit triticum, &c.
non tenetur dare optimum, quod habet, sed satis
est, (loquendo de obligatione præcisè) ut det,
quod non sit plenè ineptum.

XVII. Qui vovit aliquid sine certa quantitate,
v.g. elemosinam, pecuniam, frumentum, &c. sa-
tisfacit dando quantum voluerit, modo non tam
parum, ut videatur potius irridere suum votum,
quàm implere. Ratio horum omnium petitur ex
intentione voventis, quā nemo censetur se obli-
gare, nisi ad id, quod commodè potest, & commu-
niter est decens. *Suar. Sanch. l. 4. c. 13.*

XVIII. In dubio de mente voventis, debet fieri
interpretatio secundum verborum, quibus usus
est, proprietatem, vel potius communem & usita-
tam acceptionem. *Fill. t. 26. c. 2. Laym. c. 3.*

XIX. Qui vovit, si ludat chartis dare decem im-
periales, tenetur secundum *Sanch.* dare toties de-
cem, quoties ludit, quia poena est actui accesso-
ria. Videtur tamen negare, *Laym. l. 4. tr. 4. c. 5. n. 4.*
v. Trull. Dian. p. 5. t. 9. R. 60. DU-

DUBIUM V.

Quot modis tollatur obligatio voti?

Resp. Dupliciter tolli potest: 1. Nullius auctoritate interveniente: idq; vel materiae mutatione; ut si materia ante honesta fiat turpis, indifferens, vel impeditiva majoris boni, ratione novae circumstantiae vel prohibitionis; vel si fiat impossibilis, absolute aut moraliter, vel desitione conditionis, à qua pendeat. 2. Interventu auctoritatis humanae: idq; tripliciter, irritatione, commutatione, vel dispensatione: de quibus sequentibus dubiis. Est communis, *Sanch. l. 4. cap. 24. Less. l. 2. ca. 40. Suar. Fill. 26. c. 8.* Unde resolves.

I. Etsi tua culpa materia facta sit impossibilis, inutilis, &c. tamen postquam jam talis facta est, cessat obligatio, & sufficit poenitere de culpa.

II. Si concurrat obligatio duorum votorum impossibilium, implendum est id, quod est praestantius, & Deo gratius; alterum cessat. Quod si verò sit æquale, aut nescias utrum sit melius, implendum est quod prius vovisti, & ruit posterius: si & hoc nescis, libera est electio. *v. Trul. l. 2. c. 2. d. 9.*

III. Si materia voti fiat impossibilis, quoad partem tantum, tunc si commodè talis materia dividi non potest, aut non solet, ad nihil teneris: v. g. vovisti aedificare templum, si totum non potes, non teneris ad partem.

IV. Si verò dividi commodè potest, & solet, manet obligatio ad illam partem, quam potes, ut v. g. 1. Qui non potest jejunare tota hebdomada, potest autè aliquot diebus, ad hoc teneretur. 2. Qui

ma-

matrimonium contraxit, & consummavit post votum castitatis, tenetur non petere debitum, cum eatenus votum ad huc sit possibile (reddere enim debet) *v. Ben. p. 7. §. 1.*

V. Quod si votum dividi quidem possit, sed unum in eo sit principale, reliqua verò accessoria tantum, non per se seorsim intenta, sed dependenter à priori, tanquam illius appendices & modi, tunc si principale fiat impossibile, ruit etiam obligatio accessorii, non autem contra; ut v. g. voti peregrinationem Romam in cilicio, & ibi certialiquid offerre, si peregrinatio impossibilis fiat, non teneris ciliciū ferre, & oblationē mittere, *v. Sanchez. l. 4. c. 10. Bon. d. 4. q. 2. p. 4. §. 4. Trul. l. 2. c. 1. d. 10.*

DUBIUM I.

De voti irritatione.

ARTICULUS I.

An, & quomodo tollatur obligatio voti per directam irritationem?

Resp. Cum non debeat violari cujusquam dominium, ac quilibet dominus possit uti sua libertate, hinc si potestati dominativæ alterius sit subiecta alicujus voluntas, potest is subditi istius omnia vota, qualiacunq; sint, ad suum libitum, sine ulla causa, valide irritare directè, hoc est, potest velle & pronunciare, ut illa vota nulla sint, ita ut nullo etiam casu obligatio postea reviviscat (et si peccent, si absq; causa irritent, ut docet *Less. l. 2. c. 40. n. 75. Nav. Suar. Fill.*) Porrò hoc jus provenit ex jure positivo, quo datur alicui legitima potestas de-

dominativa in voluntatē alterius. Ita communiter DD. v. *Sanch. l. 4. c. 24. n. 30. & 31.* Unde resolves.

I. Quivis pater, & in ejus defectu, avus paternus, tutor imò etiam mater, nō tantum si tutrix sit, sed etiam in priorum defectu; & secundum quosdam, reliquis deficientibus etiā magister, vel herus, ut *Suar. Less. d. 10 n. 78.* contra *Sanch.* potest directè irritare vota liberorum impuberum: ut colligitur ex *cap. Mulier 32. q. 2. c. 1. & 2. 20. q. 1. & ca. Si quis de reg.* Impubertas autem secundum jura finitur in masculis, anno decimo quarto completo, in foeminis duodecimo completo, à die nativitatis computando, ut *Sanch. l. c. v. Laym. t. 4. c. 2. Bon. di. 4. q. 2. p. 6. §. 2.*

II. Vota religiosorum (non tamen novitiorum) etiam sub prædecessoribus emissā, irritare possunt, directè præter Papam, Abbates, Guardiani, Priores & Rectores, ac probabiliter etiam Abbatissæ, ut habet *Suar. l. 6. de voto c. 7. num. 19. Regin. l. 18. n. 342. Fill. Bon. l. c. n. 26.* Excipitur tamen votum transeundi ad religionem strictiorem. v. *Binsfeld. 3. p. Ench. c. 9. Less. n. 75. Sanch. 6. 24. num. 30. Bon. l. 5.*

III. Idem potest, secundum *Sanch. lib. 9. de matr. d. 39.* maritus respectu votorum uxoris: licet probabilius id alii limitent ad ea vota, quæ mariti juri præjudicant. *Lay. hic. c. 7. Fill. tr. 26. c. 8. q. 8. Less. d. 10. n. 83. & d. 15.*

IV. Qui semel votum irritavit, si postea nolit, non idèo revalidatur, ut *v. Sa. V. Irritatio voti.*

V. Nullus supradictorum potest directè irritare vota emissā ante subjectionē: v. g. ante matrimo-
ni-

nium: facta verò intra tempus subjectionis, de re implenda post tēpus subjectionis, v. g. in pubertate, vel post obitum mariti, possunt irritare. *Bon. l. c.*

VI. Votum, de quo dubium est, utrum emiserit tempore libertatis, an subjectionis, non posse irritare superiorem, docet *Salas. l. 2. q. 21.* & *Caram. l. 3. cap. 1. d. 1.* Sed contrarium tenet *Suar. Sanchez. Bon. &c. cum Bardi. d. 6. c. 1. §. 28.*

VII. Facta tempore subjectionis, possunt adhuc irritari post illud; v. g. quando filius jam est pubes. Quod verum est, etsi in pubertate ea ratificasset, putans ex errore esse firma: secus tamen, si infirma esse novisset, & independenter à prioribus ratificasset. *v. Less. l. 2. c. 40. d. 10.*

VIII. Supradicti possunt revocare, ac directè irritare vota, etsi semel ea ratificaverint: quia non privarunt se dominio & potestate sua. *v. Suar. de voto l. 6. c. 6.* Quod si tamen id sine causa fiat, erit secundum quosdam peccatum mortale: licet probabilius id neget *Suar. l. c. c. 4.* & *Laym. hic.*

IX. Prælati potest irritare votū subditi, à prædecessore æquali, vel inferiore, confirmatum; non tamen à superiore. *v. de his Bon. l. c. §. 3. Laym. c. 7.*

ARTICULUS II.

Quis vota indirectè irritare possit?

Resp. Si alicui, non quidem voluntas votentis, sed voti materia sit subjecta, ita ut in hanc jus habeat, is tale votum potest irritare, irritatione indirecta; hoc est ejus obligationem suspendere; in quantum suo juri præjudicatur: idq; ex lege naturæ docente, quòd nemo possit alteri promittere ali-

quid

quid in præjudicium tertii *S. Thom. in 4. d. 38. Sum. Less. &c. ll. cc.* Unde resolves.

I. Sic irritare possunt, præter supra nominatos, mater respectu filiorum puberum, quamdiu manent in domo paterna, nec sunt emancipati: item tutor puberis, usq; ad annum vigesimum quintum, in iis, quæ eorum potestati officiant. *Laym c. 7.*

II. Idem potest uxor respectu mariti; v. g. si is voverit longiorem peregrinationem, habitare alibi, cubare seorsim, quæ derogant vitæ sociali, & usui domini, quod habet in corpus mariti. *Less. n. 83. Fill. n. 273.*

III. Item dominus, & domina respectu famulorum; ut si ii voverint jejunium, quo fierent inepti ad obsequia domini: quale votum non est castitatis, vel brevis orationis. *Less. n. 86.*

IV. Item non tantum Pontifex respectu omnium fidelium, sed etiam Episcopi, & Principes respectu subditorum, quando materia illis præjudicat. Denique superiores respectu novitiorum, in iis, qui impediunt novitiatu exereitia. *Less. d. 13. n. 8.*

V. Non possunt irritare indirectè vota de re aliàs præcepta, v. g. non furandi; quia nemini præjudicant. Item neque vota implenda tunc, quando materia voti non erit amplius subjecta, v. g. vota servi, implenda, cum erit liber; & conjugis; cum alter erit mortuus.

VI. Potest quis etiam indirectè irritare vota longè ante facta, quam sibi materia subiceretur; v. g. facta à conjugè longè ante matrimonium.

VII. Potest quis etiam vota à se, vel antecessore concessa & confirmata, indirectè irritare, ut patet

ex

ex art. superiore. Excipe tamen, nisi suo jure cessisset, & hanc concessionem subditus acceptasset; ut v.g. in voto castitatis, mutuo mariti, & uxoris consensu facto. Secus tamen esset, si vel sola uxor, vel uterq; independenter ab altero vovisset.

VIII. Vota indirectè tantum irritata reviviscunt, & obligant, quando alteri desinunt prejudicare. *v. de his Bon. p. 7. Laym. c. 8.*

DUBIUM VII.

Quid sit commutatio voti?

Resp. Commutatio est substitutio alterius operis honesti loco ejus, quod voto promissum erat, sub eadem obligatione. Circa quam, ut licitè fiat, traduntur hæ regulæ: *Prima.* Ad commutationem voti requiritur auctoritas Ecclesiastica, 1. quando commutatio fit in paulò minus bonum: quod si notabiliter minus sit, miscetur dispensatio. 2. Quando fit in bonum æquale: licet aliqui tunc putent sufficere auctoritatem propriam. Hæc tamen sufficit ad commutationem in melius; quia in meliori minus continetur. Voco autem melius, quod est tale in ordine ad utilitatem spiritualem voventis, & Deo gratius.

Secunda. Ad commutationem voti in æquale, requiritur causa, licet minor, quàm ad dispensationem: quia dispensatio planè liberat ab obligatione voti; commutatio verò aliud subrogat. Unde si fiat in melius, nulla causa requiritur: si in æquale cum auctoritate superioris, sufficit major in illud propèssio. Si verò dubitetur, an sit æquale, sufficit

ficat notabilis molestia implendo. *v. Less. l. 2. c. 40.*
Unde resolves.

I. Quamvis oratio absolutè sit melior jejunio, non licet tamen propria auctoritate hoc in illam commutare: quia hic & nunc potest jejunium esse Deo gratius; utpote utilius ad bonum spirituale hujus hominis. *Less. d. 16. Sanch. c. 56.*

II. Omnia vota personalia propria auctoritate commutari possunt in votum religionis: imò ipso jure omnia vota realia sic mutantur in professione.

III. Qui habet votum religionis, non potest illud propria auctoritate commutare in susceptionem Episcopatus: tum, quia hic non efficit hominem perfectiorem, quàm religio, licet perfectiorem esse supponat: tum, quia non constat, quòd illud hic & nunc sit Deo gratius: tum, quia sic respondit Innocentius III apud *Bon. in 2. preceptum d. 4. q. 2. p. 7.* Idem docet *Less. l. 2. c. 4. d. 16. n. 103. Azor. Sanch. Laym. l. 4. t. 5. c. 6. n. 15. Palau d. 3. t. 16. n. 2. Fagund. Dian. p. 6. t. 6. R. 92.*

IV. Qui habet facultatem dispensandi, habet etiam commutandi, non tamè contra: quia commutatio est pars dispensationis; qui autem potest majus, etiam minus potest. Qui autem habet facultatem commutandi tantum, non potest mutare nisi in æquale: quod moraliter, & non scrupulose æstimandum est, ut monet *Laym. c. 8.* In qua æstimatione, ait *Cajet.* non negligenda sunt concomitantia, v.g. in voto peregrinationis, habenda ratio non tantum laboris, sed etiam expensarum, quas fecisset. *Suar. Less. v. Bon. p. 7 §. 3.*

V. Si is, cujus votum mutatum est, malit dein-

H de

de implere primum, id potest: tum quia id melius
vel æquale: tum quia in ejus favorem factum est
cum tacita conditione, si ei placuerit. *Less. num.*
97. Sanch. n. 286.

VI. Si voti legitimè à superiore commutata
materia, sive opus fiat impossibile, vel indifferens
non tenetur redire ad prius: quia obligatio extin-
cta est, v. *Laym. Bon. ll. cc.*

DUBIUM VIII.

Quid sit dispensatio, & qui possint dispensare in votis?

Resp. I. Dispensatio est absoluta obligationis
voti condonatio, nomine Dei facta. Ad hanc, ut
valeat, justa causa requiritur; qualis v. g. est 1. Bene-
num Ecclesiæ, vel commune Reipub. 2. Notabilis
difficultas in observatione voti. 3. Imperfectio
actus, vel levitas ac facilitas, ex qua processit
votum. *Suar. l. 6. a. 17. Fill. n. 660. Sanch. l. 4. cap.*
45. v. Bon p. 7. num. 24. Laym. c. 8. num. 5. Unde
resolves.

I. Cum causa non sufficit ad integram dispen-
sationem, partim dispensari, partim commutari
potest. *Bon. l. c.*

II. Prælati videns, ac (cum facile possit) non
contradicens, videtur dispensare, ait *Sa.*

III. Potestas etiam delegata dispensandi in vo-
tis, extendit se etiam ad vota jurata, & juramenta
pia soli Deo facta. v. *Suar. lib. 6. de voto. Sanch. l. 4.*
de matr. d. 3.

IV. Ante voti acceptionem à certa persona
aut

aut Ecclesia, non censetur ei jus acquisitum, ideoque sine eius injuria potest dispensari vel commutari.

Resp. II. Potestas dispensandi convenit omnibus Prælati, qui habent jurisdictionem in foro externo, vel privilegium. *Less. l. 2. c. 40. d. 12. Säch. e. 37. & communiter.* Unde dispensare possunt sequentes: I. Papa, respectu omnium fidelium in omnibus votis. II. Episcopus, respectu suorum subditorum, non autem Parochus: quia tantum habet jurisdictionem fori interni. *Suar. l. c. c. 12.* III. Prælati Regulares exempti, respectu suorum Religiosorum & Novitiorum: idque circa vota, quæ vel in seculo, vel etiam Novitiatu fecerunt. *Less. n. 8. & 107. Sanch. l. 9. de matr. d. 29.* non autem Prælati non exempti, neque Abbatissæ. *Suar. Less. ll. cc.* IV. Ex privilegio Papæ. Confessarii ordinum mendicantium, secundum concessionem & moderationem suorum superiorum, ut notat *Less. d. 13. n. 108.*

Resp. III. Supradicti omnes Papa inferiores possunt dispensare omnibus votis, exceptis quinque soli Papæ reservatis, scilicet Castitatis perpetuæ, Religionis approbatæ, Peregrinationis ad limina Apostolorum, ad S. Jacobum Compostellam, & Ultramarina, sive in Terram Sanctam. *v. Bon. Less. Laym. ll. cc.*